

B. DEMUR, *Spirale čitanja*

nice D. Iblera. Projektira uglavnom turističke i poslovne objekte. Veće slobodno stojeće hotelske komplekse na Jadranu uklapa u pejzaž: hoteli »Maestral« u Brelima (1965, s A. Rožićem, M. Salajem i B. Bernardijem), »Lanterna« (1969), »Kristal« (1970), »Dijamant« (1975), »Pical« (1979) u Poreču, »Belvedere« u Svetom Jakovu u Dubrovniku (1983, I. nagrada). Vezu novih objekata sa starim gradskim tkivom uspostavlja stilizacijom tradicionalnih oblikovnih elemenata: hoteli »Neptun« u Poreču (1968) i »Internacional« u Rabu (1973) i poslovno-trgovački centar u Vinkovcima (1977, I. nagrada; izveden 1980). Autor je projekta stambenog naselja Kijac u Njivicama na otoku Krku (1979, I. nagrada). Sudjelovao je na natječajima za uređenje robne kuće »Nama« u Zagrebu (1956, s A. Mutnjakovićem, I. nagrada), za hotelski kompleks u Cavtatu (1959, I. nagrada) i dubrovački hotel »Libertas« (1968, II. nagrada). Izlagao je na Svjetskom bijenalu arhitekture u São Paulu (1973), a samostalnu izložbu priredio u Zagrebu (1970).

LIT.: A. Pasinović, Arhitekt Julije De Luca (katalog), Zagreb 1970. — Ž. Čorak, Uz izložbu arhitekta Julija De Luca, ČIP, 1971, 215. — Ž. Domljan, Od konvencije prema slobodi, ŽU, 1971, 15–16. — D. Venturini, Arhitektura i pejzaž. Ekološki pristup arhitekturi u Makarskom primorju, Arhitektura, 1973, 146–147. — A. Pasinović, Umjerena novost, ČIP, 1974, 253. — I. Maroević, Novo u starom u arhitekturi Hrvatske — proces interpolacije, Arhitektura, 1975, 154. — M. Ivanko, De Luca na svom tragu, ČIP, 1981, 336. — Arhitektura u Hrvatskoj 1945–1985, Arhitektura 1986, 196–199. J. M. M.

DEMUR, Boris, slikar (Zagreb, 9. VI. 1951). Diplomirao slikarstvo 1975. na Akademiji u Zagrebu (R. Goldoni), te grafiku u klasi A. Kinerta (1977); bio je suradnik Majstorske radionice Lj. Ivančića (1975–77). Nakon radova konceptualističkih obilježja, usmjerava se na tzv. primarno slikarstvo (45 poteza, 1976; Bojom nategnuto platno, 1977). Krajem 70-ih stvara radove s tekstovima (tekst kao tautološki princip i sastavni dio slike). Od 1983. pronalazi i postavlja motiv spirale kao izraz univerzalne kauzalnosti kojim postiže vrhunski spiritualni ugođaj (*Requiem in Croatia*, 1991; *Spirale čitanja*, 1992). Samostalno izlagao u Zagrebu (1977, 1979, 1982, 1984, 1985, 1986, 1988, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994), Beogradu (1977, 1978), Krapinskim Toplicama (1983), Sarajevu (1984), Rovinju (1992), Zadru (1992) i Koprivnici (1993).

LIT.: J. Denegri, Boris Demur (katalog), Zagreb 1977. — A. Hundić, Boris Demur (katalog), Zagreb 1987. — A. Marčić, Umetnik, zemlja i svemir, ŽU, 1992–93, 52–53. — Isti, Boris Demur (katalog), Zagreb 1993. — M. Lučić, Boris Demur (katalog), 1994. R.

DENEGRI, Jerko, povjesničar umjetnosti (Split, 5. IX. 1936). Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Beogradu 1963; doktorirao 1988. temom *Kontinuitet umjetnosti konstruktivnog pristupa: EXAT 51 — Nove tendencije (1950–1970)*. Do 1989. kustos i muzejski savjetnik Muzeja savremene umjetnosti u Beogradu, potom profesor beogradskoga Filozofskog fakulteta. Proučavao suvremenu lik. umjetnost, osobito najnovije pravce i vizualna istraživanja. Od 60-ih godina prati lik. zbivanja u Hrvatskoj. U Zagrebu je organizirao izložbe u Galeriji suvremene umjetnosti i Galeriji »Nova«. U svojoj knjizi o apstraktnoj umjetnosti dao je pregled geometrijskih i konstruktivnih nastojanja u hrv. umjetnosti.

BIBL.: Umjetnička kritika u Srbiji i Hrvatskoj, u katalogu: Treća decenija — konstruktivno slikarstvo, Beograd 1967; *Jedan prilog tumačenju slikarstva Julija Knifera*, ŽU, 1969, 9; *Zagrebačka škola serigrafije*, ibid., 1971, 14; *Pred jednom novom pojavom: primarno slikarstvo*, ibid., 1974, 21; *Jedan problemski raspon: od minimalnog do konceptualnog slikarstva*, ibid., 1975, 22–23; *Slikarstvo Vlade Kristla između 1952–1962. godine*, ibid., 1976, 24–25; *Fotografija kao medij umetnika* (katalog), Zagreb–Beograd, 1976; *Gorgona* (katalog), Beograd 1977; *Informel 1956–1962* (katalog), Zagreb 1977; *Problemi umjetničke prakse posljednjeg*

desetljeća, u katalogu: Nova umjetnička praksa 1966–1978, Zagreb 1978; *EXAT 51* (sa Ž. Koševićem), Zagreb 1979; *Geometrijske tendencije u hrvatskoj umjetnosti šeste decenije*, u katalogu: Jugoslovensko slikarstvo šeste decenije, Beograd 1980; *Kraj šeste decenije: enformel u Jugoslaviji*, ibid.; *Inovacije u Hrvatskoj umjetnosti sedamdesetih godina*, Dometi, 1983, 7; *Apstraktna umjetnost u Hrvatskoj*, Split 1985; *Azimut + Azimut, prve Nove tendencije*, Gorgona, Dometi, 1986, 2–3; *Oleg Hrčić*, Zagreb 1987; *Željko Kipke*, Zagreb 1991; *Druga linija kao izraz duha mjesta*, ŽU, 1991, 50. V. Fo.

DENTE, graditelj (XV. st.). God. 1425. sagradio je po narudžbi Petra Beračića crkvu Sv. Marije na gl. trgu u Gračišću (Istra), kako svjedoči natpis isklesan na pročelju. Crkva, jedna od najljepših gotičkih građevina u Istri, ima jednostavno koncipirani kvadratni prostor presvođen šiljastim svodom; profilacije otvora pokazuju osobine sjevernjačke gotike.

LIT.: B. Fučić, Petar Beračić »fundator« u Gračišću, Bulletin JAZU, 1960, 1.

DENTE, Nikola, kipar iz Venecije (XIV. st.). Oko 1372. izradio je portal dominikanske crkve u Trogiru s reljefima Bl. Dj. Marije, Sv. Magdalene, Bl. Augustina Kažotića i donatorke Bitkule Kažotić u luneti; pokazao nisku kvalitetu i stilsku retardaciju romaničko-gotičkih oznaka. Potpisao se *Magistar Nicola Dente dito Cervo de Venezia*. Pripisuje mu se kip Bl. Dj. Marije s djetetom na prijestolju iz crkve Gospe od Poššana u Splitu te ulomak gotičkog mrežišta s likovima anđela i lava koji pridržavaju štit, naknadno uzidan u opatijski dvor u Trogiru.

LIT.: C. Fisković, Skulpture mletačkog kipara Nikole Dente u Trogiru i Splitu, Prilozi — Dalmacija, 1962. — Isti, Dodiri mletačkih i dalmatinskih kipara i graditelja do XV stoljeća, Rad JAZU, 1971, 360. — I. Fisković, Gotička kultura Trogira, Mogućnosti, 1980, 10–11. I. Fis.

DENZLER, Juraj, arhitekt (Zagreb, 12. IV. 1896 — 27. IX. 1981). Studirao arhitekturu u Beču (1918–19) te u Zagrebu, gdje diplomira 1924. Radio kod H. Ehrlicha i E. Šena, potom samostalno ili u zajednici sa S. Kliskom i M. Kauzlarićem. Od 1934. do umirovljenja 1966. profesor na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu. U početku njegova rada uočljivi su utjecaji V. Kovačića i bečke škole, no kasniji razvoj njegova izraza prerasta tradicionalna shvaćanja i ostvaruje se u logičnom stvaralačkom slijedu čistoćom i jednostavnošću te funkcionalnošću arhitektonskih oblika. Vrijednost njegove arhitekture uočljiva je u dispoziciji građevnih volumena, u čistoći i funkcionalnosti tlocrtnih rješenja, u modernom shvaćanju i primjeni novih materijala, te osobito u znalackoj i stvaralačkoj uporabi arhitektonskoga detalja kojemu posvećuje posebnu pozornost.

Prvo Denzlerovo djelo, palača Mikulić u Zagrebu (1924), klasično je koncipirano, no već zgradom Higijenskoga zavoda (1925, s M. Kauzlarićem) najvješće nava shvaćanja. Sa S. Kliskom gradi palaču u Preobraženskoj ulici (1929), kojom ostvaruje već potpuno novu arhitekturu u duhu funkcionalizma. Željeznički nadvožnjaci na Savskoj, Jukićevoj i Kranjčevićovoj ul. u Zagrebu (1929, s M. Kauzlarićem) djela su tehničke konstrukcije i nove konstruktivne estetike. Samostalno izvodi kapelicu na Sljemenu (1931), vrhunsko djelo naše moderne arhitekture, crkvu Sv. Duha i vodovod na Jordanovcu (1932), isusovačku crkvu u Beogradu (1933); s M. Kauzlarićem gradi Okružnu blagajnu u Zemunu (1933) a potom ostvaruje zgradu Gradskih poduzeća u Zagrebu (1933), svoje najzrelije djelo. God. 1938. izvodi restauraciju i interijer kule Kamenitih vrata u Zagrebu te više javnih i stambenih zgrada i obiteljskih kuća. Poslije II. svj. r. projektira zgradu Geodetskoga fakulteta u Zagrebu (1951), stambeni blok u Zadru (1956), obnovu staroga grada u Sisku (1966), restauraciju tvrđave Nehaj u Senju (1966) te interijer, prilazno stubište i uređenje okoliša zgrade Rektorata Sveučilišta u Zagrebu (1965–76).

Važniji su mu natječajni i drugi neizvedeni projekti: Vijećnica na Sušaku (1927), studije gradskih paviljona za Zagreb (1930), izložbeni paviljon u Zagrebu (1930), Banska palača u Splitu (1930), osnovne škole u Varaždinu i Splitu (1930, s M. Kauzlarićem), crkva na Sušaku (1931), Okružni ured u Mariboru (1934) i Sarajevu (1937), Oficirski dom u Zagrebu (1937), banka u Beogradu (1937), Obrtni dom (1937) i palača Gospodarske sloge (1938) u Zagrebu, termoelektrana »Zagorje« (1938–45) i hidrocentrala »Zavrelje« (1947).

LIT.: A. Wolf, Juraj Denzler, Alma mater croatica, 1939–40, 8. — A. Pasinović, Arhitektonika detalja, Telegram, 21. IV. 1967. — V. Bedenko, Sedamdesetpet godina prof. Denzlera, ČIP, 1971, 5. — T. Premerl, Od klasičnog reda do vlastite moderne, Kaj, 1977, 3–5. — S. Sekulić-Gvozdanović, Tri istaknuta djela iz opusa arhitekta Jurja Denzlera, Rad JAZU, 1978, 381. — T. Premerl, Kapelica na Sljemenu — cjelovito djelo moderne umjetnosti, ŽU, 1983, 35. — Isti, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1990. — Arhitekti članovi JAZU, Rad HAZU, 1991, 437. T. Pl.

DEPOLO, Josip, likovni kritičar (Zadar, 10. IX. 1919). Studirao u Beogradu i Zagrebu. Bio je urednik partizanskih »Novosti« i »Ilustriranog

J. DENZLER, kapelica Majke Božje Sljemenske

J. DENZLER, zgrada Gradskih poduzeća u Zagrebu

vjesnika», suurednik časopisa »Arhitektura« i »Scena«. Od 1952. prati hrv. likovnu scenu; objavljuje kritike, teorijske članke i polemike u časopisima i dnevnim novinama: (»Naprijed«, »Vjesnik«, »Vjesnik u srijedu«, »Telegram«, »Republika«, »Čovjek i prostor«, »Oko« i dr.). Pisao tekstove za film i televiziju (*Zemlja*, Antun Augustinčić, Nives Kavurić-Kurtović, Krsto Hegedušić), surađivao u lik. emisijama Radio-Zagreba. Piše predgovore, organizira monografske, samostalne i skupne izložbe. Autor (ili suautor) monografija *Vilim Svečnjak* (1959), *Josip Generalić* (1972), *Tomislav Petranović Rvat* (1975), *Lacković* (1978), *La fête et les naïfs* (1979), *Dimitrije* (1980, 1987), *Jordan* (1982), *Ivan Lacković-Croata* (1982), *Zlatko Keser* (1987).

BIBL.: Branko Kovačević, Split, 1986; Milan Pavić, Zagreb 1986; Cata Dujšin Ribar, Zagreb 1988; Zlatan Vrkljan, Zagreb 1988; Munir Vejzović, Zagreb 1988; Josip Botteri Dini, Zagreb 1990; Ljerka Njers, Zagreb 1990; Hrvatska naivna umjetnost (katalog), Zagreb 1992.

K. Ma.

DEPOPE, Antun, slikar (Skrpčici na Krku, 25. VIII. 1933 — Rijeka, 4. III. 1990). Diplomirao na Akademiji u Ljubljani 1963 (G. A. Kos). Ciklus *Crvena zemlja* (1969) čine apstraktni krajolici toplih, zagasihtih boja. Nakon toga prelazi od nove figuracije — najvidljivije na jednostavnim crtežima — na hiperrealističke kompozicije s ikonografijom lučke i primorske sredine (*Tragovi mora*, 1978). Bavio se lik. pedagogijom. Izlagao na Međunarodnoj izložbi crteža u Rijeci (1974, 1976, 1978, 1983, 1985), te u Zagrebu (1979) i Barceloni (1984).

LIT.: V. Ekl, Antun Depope (katalog), Rijeka 1974. — B. Vižintin, Antun Depope (katalog), Selce 1983.

R.

DE RIBOLDIS, Petar → PETAR DE RIBOLDIS

DERKOVIĆ, Rudolf, kipar i drvorezbar (Osijek, 24. II. 1890 — Lipik, 9. I. 1946). Završio je drvorezbarsku školu u Osijeku 1906. God. 1907—09. izrađuje unikatni stilski namještaj i ukrasne kipove u tvornici pokućstva u Novoj Gradiški. Do 1919. radi u Beču, a od 1920. vodi samostalni obrt u Zagrebu. Izradio je rezbarije za nekadašnju džamiju na Trgu hrvatskih velikana u Zagrebu.

DERWANT, Toma, slikar i drvorezbar (Varaždin, druga pol. XVII. st.). God. 1675—80. radi u crkvi Sv. Katarine u Zagrebu. Rezbari drvene pozlaćene oltare na koje njegov suradnik I. J. Altenbach iz Varaždina postavlja svoje kipove. Derwantova arhit. koncepcija oltara zamišljena je u smirenim linijama kasne renesanse alpskih krajeva s marmoriranim ili vijugavo užlijebljenim stupovima. Njihovi klasicistički kapiteli nose slomljeni luk atike, uokviren motivom isprepletenih alga (oltar Sv. Apolonije, 1675; oltar Sv. Apostola i Sv. Dionizija, 1677; propovjedonica, 1680).

LIT.: A. Schneider, Popisivanje 1938, 50, str. 150. — D. Baričević, Varaždinski kipar Ivan Jakob Altenbach, Peristil, 1982, 25, str. 110.

R.

DESEMPI, Anton, arhitekt (Rijeka, 31. V. 1811 — Rijeka, 1874). Od 1863. na dužnosti gradskoga edila u Rijeci. Među njegovim djelima ističe se zgrada sadašnje radio-stanice na Korzu, klasicistička građevina s dva pročelja i prolazom (1845). U kompleksu bolnice Sv. Duha sagradio zgradu kirurgije (1856). Pripisuje mu se projekt kapele Sv. Mihovila na pravoslavno-židovskom groblju u Starom gradu (1836), gradio je također staru ribarnicu (1865) i stambene zgrade (kuća Barić-Bonetich, 1859. i obiteljska kuća na Zenikoviću, 1870). Izveo je popravke i pregradnje na kući Garofolo (1861). Uz I. Rossija najplodniji riječki arhitekt svoga doba. Građevine mu se odlikuju čistim oblicima i skladnim proporcijama. Veže se uz srednjoeuropski način gradnje, ali koristi i elemente tradicionalne arhitekture Hrvatskog primorja.

LIT.: R. Matejčić, Povijest gradnje pokrivenih tržnica u Rijeci, u knjizi: Gradska tržnica Rijeka 1881—1981, Rijeka 1981. — Ista, Kako čitati grad, Rijeka 1988, str. 199—203. Ra. Mat.

DESINA DE RISA, klesar i graditelj u Dubrovniku (XIII. st.). Sa sinom Blažem gradi 1281. crkvu s kupolama u Brodarevu, u župi Ljubovidi na Limu (današnja crkva manastira Davidovica). Po tlocrtu i načinu gradnje crkva se uklapa u rašku stilsku grupu srpske srednjovj. arhitekture. Sljedeće godine spominje se u Dubrovniku gdje posjeduje imanje.

LIT.: V. Đurić, Dubrovački graditelji u Srbiji srednjeg veka, Zbornik za likovne umjetnosti, (Novi Sad), 1967, str. 88—90. — J. Lučić, Obrti i usluge u starom Dubrovniku do početka XIV stoljeća, Zagreb 1979, str. 30. N. B. B.

DESINIĆ, naselje u Hrvatskom zagorju, Z od Pregrade. U neogotičkoj župnoj crkvi Sv. Jurja, sagrađenoj 1901 (arh. J. Vancas) na staroj gotičkoj ploči nalazi se nadgrobna ploča Petra II. Ratkaya s likom pokojnika (umro 1586). Srebrna monstranca kasnogotičkoga tipa iz 1639. Na raskrižju je barokni pil Sv. Marije.

DESPIĆ-SIMONOVIĆ, Iva, kiparica (Zagreb, 18. IV. 1890 — 12. VII. 1961). Učila na Višoj školi za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu, a poslije izložbe u Salonu »Ulrich« (s Lj. Babićem) 1910, usavršavala se u Münchenu i Parizu. U plaketama i medaljama ugledala se na rane renesansne majstore, a u ljupkim portretima djece i figurinama primjenjivala je impresionistički postupak u modelaciji.

LIT.: V. Lunaček, Hrvatski proljetni salon, Obzor, 1916, 172. — B. Popović, Izložba Ive Despić, Srpski književni glasnik (Beograd), 1927, str. 547—548. — V. Pomorišac, Izložba Ive Despić, Književna kritika, 1927, 1. — S. Tihčić, In memoriam Iva Despić, prva žena skulptor, Oslobođenje (Sarajevo), 1961, br. 4758. R.

DESPOT, Ante, kipar (Šibenik, 1. XII. 1919). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1946 (F. Kršinić); pohađao specijalku F. Kršinića i A. Augustinčića (1947—48). God. 1950—76. predavao kiparstvo na Školi primijenjene umjetnosti u Zagrebu. Radi realističke portrete (*Zorica*, 1956; *dr. Čečuk*, 1984), figure manjega formata s naglašenom lirskom notom (*Vlasta*, 1951; *Vodonoša*, 1962; *Čekanje na rivi*; 1991) i spomeničku plastiku (*Ribič*, 1956, Šibenik; *Ljubavnici*, 1958, Karlovac; *Spomen kosturnica*,